

“És important que els avis es trobin amb els nets i que els nets es trobin amb els avis, perquè -com diu el profeta Joel- els avis davant els nets somiaran, tindran il·lusions [grans desitjos], i els joves, prenent força dels seus avis, aniran cap endavant, profetitzaran”.

(Papa Francesc)

Transmissió de la vida i educació dels fills

En l'apartat dedicat als fills el Papa comença definint el matrimoni com «íntima comunitat conjugal de vida i amor» de la qual brollarà la vida en forma de fills. La família ha d'estar oberta a l'arribada de la nova vida i recorda que no són famílies de segona aquelles que a pesar de la seva obertura no poden concebre fills. Els fills no són un dret sinó un do. No han de ser considerats com una variable que pot encaixar o no en els projectes individuals o dels cònjuges.

En nom de tota l'Església, el papa Francesc agraeix la seva existència a les famílies que acullen, eduquen i envolten amb el seu afecte els fills diversament hàbils. El punt 83 declara obertament que la família ha de protegir la vida en totes les seves etapes, tant en els inicis com en el seu ocàs. És tan gran el valor d'una vida humana, i és tan inalienable el dret a la vida de l'infant innocent que creix en el si de la seva mare, que de cap manera no es pot plantejar prendre decisions que vulnerin la seva

vida. A més, recorda als professionals sanitaris la seva obligació moral d'objectar en consciència sobre les accions que estan encaminades a extingir la vida humana.

“L'amor que es viu en cadascuna de les famílies és una força constant per a la vida de l'església”.

Els pares estan obligats a l'educació dels seus fills i el papa Francesc defensa el dret a decidir sobre aquesta educació però recor-

da que l'escola no ha de substituir a l'educació familiar sinó complementar-la. El capítol finalitza amb un apartat en el qual es parla de les famílies que són fidels a l'evangeli. Gràcies a elles es fa creïble la bellesa del matrimoni. I torna a insistir en el concepte d'Església domèstica. L'Església és família de famílies i per açò cada família es converteix en un bé per a l'Església.

L'amor que es viu en cadascuna d'elles és una força constant per a la vida de l'Església, en elles s'experimenta la bellesa de l'amor, de la paternitat i maternitat, es comparteixen projectes, fatigues, s'aprèn a cuidar de l'altre i a perdonar-se mútuament. La bellesa del do recíproc i gratuït, la joia per la vida que neix i la cura amorosa de tots els membres, des dels petits als ancians, són alguns dels fruits que fa única i insubstituïble la resposta a la vocació de la família, tant per a l'Església com per a la societat sencera.

**Marc Florit i
Antònia Florit**

pensaments

El rostro de Dios

¿A quién no le agradaría poder contemplar, ya, el rostro de Dios?

En un ambulatorio, una joven doctora se despidió con exquisitez de un paciente, anciano y recluso en una silla de ruedas. Su sonrisa ilumina la estancia, repleta de temores y dudas... Te agrada esa humanidad desbordante. Se lo comentas luego, cuando eres tú el que recibe sus atenciones. Al ser preguntada sobre su exceso de celo, te contesta: *“Simplemente trato a mis pacientes como me gustaría ser tratada yo”*. Y eso tiene mucho de evangélico, por aquello tan sublime de amar a los otros como a uno mismo...

Diariamente, una mujer, cincuenta, viuda, reparte, en acción callada, bocadillos entre los indigentes que, de haberlos, los hay... Junto al “manjar” no

falta un comentario de ánimo y unos ojos vívidos...

Unos abuelos que viven en tu calle han conquistado la patria potestad de un nieto, rescatándolo de un infierno familiar. Y el niño es, ya, otro...

Dijo Albert Schweitzer: *“Con veinte años*

todos tienen el rostro que Dios les ha dado; con cuarenta el rostro que les ha dado la vida y con sesenta el que se merecen” En esa doctora, en esa cincuentona, en esos abuelos ves el rostro, radiante, de Dios. Fácilmente. El rostro que os dio al nacer y a los veinte años, el rostro que no es sino la obra de su querencia. No lo ajemos. No permitáis/ permitamos que el pecado (¡esa palabra tan en desuso hoy!) os lo modifique a lo largo del tiempo a golpes de omisiones, de rencores, de... Y que ese rostro, a los sesenta, sea el que os merezcáis, hermosísimo, reflejo de ese otro semblante, el de Dios... Ese rostro merecido, sí, por el amor sin medida por vosotros dado...

Juan Luis Hernández Gomila

Diumenge XVI de Durant l'Any

Lectura del llibre del profeta Jeremies

23, 1-6

Ai dels pastors que perden i dispersen les ovelles del meu ramat, diu l'oracle del Senyor. Per això el Senyor, Déu d'Israel, diu als pastors del meu poble: «Vosaltres heu dispersat les meves ovelles i les heu fetes fugir, en lloc de fer-ne el recompte. Doncs ara jo passaré comptes amb vosaltres per reclamar tot el mal que heu fet, diu l'oracle del Senyor. I totes les ovelles que em queden, jo mateix les recolliré de tots els països on les havia fet fugir, i les faré tornar als seus prats. Allà seran fecundes i s'hi multiplicaran. Els donaré pastors que les menin, i ningú no tornarà a fer-los por, ni a retgirar-les, ni en mancarà cap, diu l'oracle del Senyor. Vénen dies, diu l'oracle del Senyor, que faré germinar un rebrot legítim del llinatge de David, i serà un rei excel·lent, que farà regnar en el país la justícia i el bé. En els seus dies Judà no sofrirà cap mal i Israel viurà segur. El seu nom serà: El-Senyor-és-el-nostre-bé.»

Salm responsorial 22

R: **El Senyor és el meu pastor, no em manca res.**

Lectura de la carta de sant Pau als cristians d'Efes

2, 13-18

Germans, vosaltres abans éreu enfora de les promeses però ara la sang del Crist vos ha acostat. Ell és la nostra pau. De dos pobles n'ha fet un, ja que ell ha destruït la barrera que els separava i els mantenia enemics, abolint en el seu propi cos la Llei i els preceptes. Així ha posat pau entre els dos pobles i ha creat una nova humanitat centrada en ell. Per la seva mort en la creu ha fet morir l'enemistat i, units en un sol cos, els ha reconciliats tots dos amb Déu. Per això ha vingut a portar-nos la Bona Nova de la pau: la pau a vosaltres, que éreu enfora, i la pau als qui eren a prop. Per ells uns i altres tenim entrada al Pare, guiats per un sol Esperit.

Lectura de l'evangeli segons sant Marc

6, 30-34

En aquell temps els apòstols es reuniren amb Jesús i li parlaven de tot allò que havien fet i ensenyat. Ell els diu: «Veniu ara tots sols a un lloc despoblat i reposau una mica.» Perquè molta gent anava i venia i no els deixava temps ni de menjar. Se n'anaren, doncs, tots sols amb la barca cap a un lloc despoblat. Però qualcú els va veure quan se n'anaven; molts ho van sebre, hi van córrer a peu de tots els pobles i arribaren primer que ells. Quan Jesús desembarcà, va veure una gran gentada i se'n compatí, perquè eren com ovelles sense pastor. I es posà a instruir-los llargament.

Lectura del libro de Jeremías

23, 1-6

¡Ay de los pastores que dispersan y dejan que se pierdan las ovejas de mi rebaño! -oráculo del Señor-. Por tanto, esto dice el Señor, Dios de Israel a los pastores que pastorean a mi pueblo: «Vosotros dispersasteis mis ovejas y las dejasteis ir sin preocuparos de ellas. Así que voy a pedir os cuentas por la maldad de vuestras acciones -oráculo del Señor-. Yo mismo reuniré el resto de mis ovejas de todos los países adonde las expulsé, y las volveré a traer a sus dehesas, para que crezcan y se multipliquen. Les pondré pastores que las apacienten, y ya no temerán ni se espantarán. Ninguna se perderá - oráculo del Señor -». Mirad que llegán días -oráculo del Señor- en que daré a David un vástago legítimo: reinará como monarca prudente, con justicia y derecho en la tierra. En sus días se salvará Judá, Israel habitará seguro. Y le pondrán este nombre: El-Señor-nuestra-justicia.»

Salm responsorial 22

R: **El Señor es mi pastor, nada me falta.**

Lectura de la carta del apóstol san Pablo a los Efesios

2, 13-18

Hermanos: Ahora, gracias a Cristo Jesús, los que un tiempo estabais lejos estáis cerca por la sangre de Cristo. Él es nuestra paz: el que de los dos pueblos ha hecho uno, derribando en su cuerpo de carne el muro que los separaba: la enemistad. Él ha abolido la ley con sus mandamientos y decretos, para crear, de los dos, en sí mismo, un único hombre nuevo, haciendo las paces. Reconcilió con Dios a los dos, uniéndolos en un solo cuerpo mediante la cruz, dando muerte, en él, al hostilidad. Vino a anunciar la paz: paz a vosotros los de lejos, paz también a los de cerca. Así, unos y otros, podemos acercarnos al Padre por medio de él en un mismo Espíritu.

Lectura del santo Evangelio según san Marcos

6, 30-34

En aquel tiempo, los apóstoles volvieron a reunirse con Jesús, y le contaron todo lo que habían hecho y enseñado. Él les dijo: «Venid vosotros a solas a un lugar desierto a descansar un poco». Porque eran tantos los que iban y venían, que no encontraban tiempo ni para comer. Se fueron en barca a solas a un lugar desierto. Muchos los vieron marcharse y los reconocieron; entonces de todas las aldeas fueron corriendo por tierra a aquel sitio y se les adelantaron. Al desembarcar, Jesús vio una multitud y se compadeció de ella, porque andaban como ovejas que no tienen pastor; y se puso a enseñarles muchas cosas.

el comentari

“Es va compadir d'ells”

En el relat d'aquest diumenge, els Dotze tornen de la seva missió, contents del que han dit i han fet: el que Jesús els havia ensenyat i li havien vist fer i que es centra en l'anunci de l'arribada del Regne de Déu, i l'alliberament de la gent dels seus mals. Ara, Jesús vol trobar-se amb ells en un lloc tranquil i solitari per restaurar-los però, de sobte, apareix la multitud i han de sortir en una barca. La multitud continua assedegada i ansiosa d'aquesta experiència que els Dotze tenen amb Jesús.

L'evangeli mostra el contrast entre el goig dels deixebles que poden gaudir de la pau de la Paraula de Jesús i la necessitat que té la multitud d'aquesta Paraula. Tot açò és per mostrar-nos que, després de la travessia restauradora, Jesús té compassió de la multitud perquè la veu “com ovelles sense pastor”. Ara Jesús ha “recuperat” als seus, que han de tornar a la itinerància per seguir anunciant el Regne. I llavors veu a la multitud i ja no pot ignorar-la, ha de lliurar la seva paraula, la seva persona. Jesús se'ns presenta com complidor d'un anhel que moltes vegades en l'AT feia referència al poble que estava sent defraudat pels seus caps, tant els civils com els religiosos: “eren com ovelles sense pastor i sense guia”.

L'evangeli, d'altra banda, ens mostra la necessitat que tenia la gent d'escoltar el missatge de salvació i de gràcia que Jesús ofería per tots els pobles de Galilea. El text ens indica la importància de la estada en un “lloc solitari” per assaborir més profundament aquesta experiència de trobada amb el Senyor, ja que molts anaven i venien, sense aprofundir aquesta experiència. Però, al desembarcar a la riba del llac, el text ens mostra que Jesús veu a la gent amb anhel de escoltar-lo, que la compassió de pastor pot més en el seu cor. Sens dubte que hi hauria gent moguda per algun sentiment populista, com succeeix amb tots els fenòmens socials i religiosos; però enmig de tot Jesús detecta la falta d'orientació i la necessitat de salvació dels abandonats.

Vicent Llabrés

Iconografia en claves de bóveda (17)

Cristo crucificado

Iglesia de Santa María de Maó (5)

El misterio de la Redención está estrechamente unido al triunfo y el reino de Cristo: *Regnavit a ligo Deus* (Dios reinó desde el madero) canta ya la Iglesia mientras aún está en peregrinación. Es el mismo Jesús quien lo anunciaba diciendo. *Y yo cuando sea levantado de la tierra, atraeré a todos hacia mí.* Y el evangelista añade: *Decía esto para significar de qué muerte iba a morir* (Jn 12, 32-33). La figura de Cristo crucificado aparece en la clave de bóveda de un modo sencillo y con aspecto sereno.

Detrás de la cruz, sin embargo, se ve en el relieve una nube oscura que recuerda lo que dice en evangelio de san Mateo: *Desde la hora sexta se extendieron las tinieblas sobre la tierra hasta la hora nona* (Mt 27,45), lo cual hace referencia a que la generosa entrega

del Salvador va unida a traición y rechazo por parte de muchos, actitud que Él califica como obra del poder de las tinieblas (Lc 22,53). A pesar de la misteriosa existencia

del poder del mal, la Pasión de Cristo será fuente de misericordia y de perdón.

Esta visión cristiana que surge de la fe es la que se representa también en la bóveda con las almas que junto a la crucifixión de Jesús se purifican entre las rojizas llamas del Purgatorio, a la vez que sienten un profundo amor a Dios y una esperanza segura de contemplarlo. Es verdad que el efectismo de la escena hiere nuestra sensibilidad, pero mucho más nos consuela la interpretación de santa Catalina de Génova (+1510) en su *Tratado sobre el Purgatorio*, (cap. 2º) donde dice: «No creo que pueda encontrarse una alegría mayor que la de las almas del purgatorio, excepto aquella que gozan los santos del Paraíso, Y este gozo va creciendo de día en día gracias al influjo que reciben de Dios».

notícies nostres

Ordenació presbiteral de Pau Pons Seguí

Dissabte passat, 10 de juliol, la diòcesi va viure una jornada plena d'emoció i alegria amb l'ordenació presbiteral d'en Pau Pons. La Catedral de Menorca va acollir aquesta cerimònia que va estar presidida pel bisbe Mons. Francesc Conesa i concelebrada pels preveres de la diòcesi i d'altres indrets com València, amb l'assistència dels diaques. Nombrosos fidels, familiars i amics també van acompanyar al nou prevere en aquest dia tan especial. En la seva homilia, el nostre bisbe va expressar a n'en Pau que "el primer pas que has d'aprendre en la teva vida sacerdotal és a confiar en la gràcia de Déu" "Ell conduirà la teva vida perquè puguis ser per sem-

"El Senyor ha pronunciat el teu nom i t'ha cridat perquè siguis el seu sacerdot, profeta i pastor."

pre servidor de la seva Paraula i ministre dels seus misteris." En aquest sentit, Mons. Francesc va destacar les tres fonts claus de l'amor pastoral: el do de l'Esperit Sant, que farà créixer en el seu cor l'esperit d'entrega i servei a la comunitat que va tenir Jesús, l'Eucaristia com a font constant de l'amor als germans a imitació de Crist i l'exercici mateix del ministeri.

Després de la litúrgia de l'ordenació presbiteral i en acabar la celebració de l'Eucaristia,

en Pau Pons es va adreçar als fidels i a totes les persones que han estat importants en la seva formació religiosa i espiritual. "Pregau a Déu per mi perquè sigui sempre un fidel servidor seu i dels homes", va expressar. Si us ve de gust podeu tornar a veure l'ordenació en el canal de Youtube del Bisbat de Menorca.

Sonia Febrer Romero

Fotos: Toni Barber

Primera Jornada Mundial dels Avis i la Gent Gran

Diumenge 25 de juliol missa solemne presidida pel bisbe Mons. Francesc Conesa, a les 20.30 h, a la Catedral de Menorca. Es convida a tots els fidels a participar-hi, molt especialment a la gent gran, els grups de Vida Creixent i tots els qui treballen en la pastoral familiar. Serà una ocasió per agrair la tasca que realitzen els nostres majors i recordar el seu gran valor.

Mn. Josep Salord i Farnés (1911-1970) (5)

L'APORTACIÓ HISTORIOGRÀFICA DE MN JOSEP SALORD I FARNÉS (I)

Podríem dir que Mn Josep Salord i Farnés és un historiador atípic, i això per diversos motius. En primer lloc, ell no es considerava historiador perquè el seu interès pel passat era, en realitat, una part del seu projecte de crear consciència de menorquinisme. Un menorquinisme arrelat en la història, certament, però també en la llengua, la literatura i, com no podia ser d'altra manera per la seva condició sacerdotal, la religió catòlica. En segon lloc, l'activitat del Sr. Pepe com a historiador és relativament breu, concentrada en la dècada de 1950. I, finalment, la seva obra publicada es limita a un grapat de breus monografies i articles; obra menor, en definitiva, ja que ell mai va pretendre de donar a la llum obres de gran format. Però malgrat això, la seva aportació historiogràfica és d'una enorme importància per dos motius. D'una banda, per investigar en una època especialment difícil, la immediata postguerra civil i el primer franquisme, enmig de dificultats de tota mena. D'altra banda, per l'elevada qualitat del seu treball de recerca malgrat no haver rebut una formació específica. El Sr. Pepe tenia, això sí, una sòlida formació humanística adquirida al Seminari, rigor, esperit crític, una visió àmplia dels problemes històrics i curiositat científica, a més d'una gran intuïció que li permetia de relacionar elements aparentment inconnexos, a dubtar del que sempre s'havia dit i a treure conclusions ben fonamentades. Historiador autodidacte, la seva humilitat proverbial l'obligava a ser exigent amb ell mateix i mai no dubtà a demanar consell i ajut a aquelles persones que ell considerava expertes en els temes que conreava, com demostra el seu epistolari. Així mateix, la necessitat de posar al dia els seus coneixements va fer

que invertís molts diners a reunir una notable biblioteca especialitzada, gens fàcil d'aconseguir des de Menorca en el seu temps.

Sembla que l'interès de Mn Josep Salord per la història li venia de ben jove. Essent seminarista, juntament amb altres companys, el gener de 1934 posà en marxa un ambiciós projecte, el *Full Menorquí*, separata mensual del llavors diari catòlic *El Iris*. Josep Salord n'assumí la direcció i la redacció de les notes editorials, a més de corregir els articles que havien d'aparèixer en català. El *Full Menorquí* tenia un enfocament cultural i estava centrat en temes menorquins: història, folklore, poesia, etc. Però a nosaltres ens interessa remarcar dos temes que ja apareixen en aquesta primerenca publicació perquè seran l'eix sobre el qual pivotarà bona part de l'obra de Josep Salord com a historiador: la diada de Sant Antoni i la conquesta de Menorca, d'una banda, i l'atac turc a Ciutadella de 1558.

L'esclat de la Guerra Civil estroncà la breu vida del *Full Menorquí*, el darrer número del qual es publicà el 30 de juny de 1936. La guerra, d'altra banda, suposà una profunda fissura en el món cultural menorquí i, per descomptat, en l'Església insular, amb la matança de gairebé la meitat del clergat diocesà. La postguerra, en els anys més durs de la dictadura, fou un temps culturalment estèril a Menorca. L'any 1943 Mn Josep Salord, fou destinat a la parròquia de Sant Cristòfol des Migjorn Gran pel bisbe Pasqual. Els anys migjorners és un temps de silenci i humil treball pastoral, però també d'estudi intens i de recopilació d'informació, com es pot veure en l'arxiu personal del Sr. Pepe.

El jove capellà Josep Salord. Arxiu familiar Bagur Salord.

En la tardor de 1951, Mn Salord tornà a Ciutadella com a vicari de la parròquia de Sant Francesc. Aquest retorn coincideix amb una certa suavització de la dictadura, també en l'àmbit cultural, que li permetrà de desplegar un seguit d'iniciatives culturals, sobretot la creació de la Secció d'Estudis del Cercle Artístic (1953), de la qual en seria el primer president. La Secció d'Estudis arreplegava una bona part de la intel·lectualitat ciutadellenca i a un grapat de joves interessats per la cultura i tingué un paper decisiu en dinamitzar la cultura a Ciutadella. Serà també el moment de donar a conèixer les recerques en què Mn Josep Salord havia estat treballant durant molts anys. S'obria així per al Sr. Pepe un període d'intensa activitat historiogràfica centrada en l'edició crítica de documents, articles breus i conferències, treballs que apareixerien publicats en la col·lecció *Monografias Menorquinas. Separata de El Iris* que dirigia el seu amic Josep Mascaró Pasarius, o bé col·laboracions en la premsa i revistes.

Els temes que centren l'atenció de Mn. Josep Salord com a historiador són substancialment tres: la conquesta cristiana de 1287; el saqueig turc de Ciutadella de 1558; i el document conegut com el Pariatge. Ho veurem més detingudament la setmana que ve.

Miquel À. Casasnovas Camps

Josep Salord llegint el seu discurs a l'Ajuntament de Ciutadella amb motiu de la commemoració del IV centenari de l'assalt turc a Ciutadella. S'hi poden entreveure les figures de Francesc de B. Moll a la taula i d'Aina Moll a la dreta. Arxiu Limón Pons.